

Informacija apie vaikų skiepijimą
tėvams ir šeimos nariams

Directorate of Health
Chief Epidemiologist for Iceland

2023

Turinys

• Klausimai ir atsakymai apie skiepijimą	4
• Kokių ligų Islandijoje padeda išvengti visuotinis skiepijimas?	7
Difterija	7
Stabligė.....	7
Kokliušas, kokliušinis kosulys	7
Poliomielitas	8
Haemophilus influenzae B infekcija (Hib)	8
Pneumokokinė infekcija	8
Meningokokinė infekcija C	8
Vėjaraupiai.....	8
Tymai	8
Kiaulytė.....	8
Raudonukė.....	9
ŽPV (Žmogaus papilomos virusas).....	9
• Ar yra priežastis nerimauti dėl skiepijimo pasekmių?	9
• Skiepų saugumas ir nepageidaujamas poveikis.....	11
Vakcina nuo kokliušo, difterijos, stabligės, haemophilus influenzae B infekcijos ir poliomielito	11
Vakcina nuo pneumokokinė infekcijos.....	11
Vakcina nuo meningokokinės infekcijos C.....	11
Vakcina nuo vėjaraupių	11
Vakcina nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės	12
Vakcina nuo kokliušo, difterijos, stabligės	12
Vakcina nuo ŽPV.....	12
Vakcina nuo poliomielito, kokliušo, difterijos ir stabligės	12
• Visuotinis skiepijimas Islandijoje nuo 2023 m. liepos mėn	13

Klausimai ir atsakymai apie skiepijimą

Kas tai yra skiepijimas?

Skiepijimas - tai imunizacija, skirta išvengti rimtų infekcinių ligų. Vakcinos gaminamos sušvelninat (susilpninant) ligas sukeliančius virusus ar bakterijas arba išskiriant ar sintetinant šiose bakterijose esančias medžiagas. Vakcinos sukelia nedaug simptomų, tačiau veiksmingai sukelia organizmo antikūnų atsaką, kuris apsaugo vaikus nuo ligos, nuo kurios jie buvo paskiepyti, arba sumažina tikimybę susirgti ta liga. Skiepijimas kilęs iš raupų viruso – tiksliau, karvių raupų arba vakcinijos viruso, pavadinimo. 1796 m. britų gydytojas Edvardas Dženneris (Edward Jenner) atkreipė dėmesį į tai, kad virusas apsaugo nuo įvairių raupų. Tuomet užkrečiamoji liga islandų tautai turėjo didesnę neigiamą poveikį negu karvių raupai – ankstesniais amžiais ji beveik išnaikino tautą. Danijos sveikatos priežiūros institucijų 1802 m. priimtu sprendimu, islandai tapo viena pirmųjų tautų, pradėjusių skiepyti nuo karvių raupų. Edvardas Dženneris (Edward Jenner) manė, kad būtų galima skiepijimą pagalba išnaikinti karvių raupus. Tačiau šiai pavojingai ligai visiškai išnaikinti prireikė beveik 200 metų ir skiepijimas nuo karvių raupų buvo nutrauktas 1970 m.

Koks yra skiepijimo tikslas?

Skiepijimo tikslas yra išvengti sunkių ligų, ypač vaikams. Vakcinos gali padėti išvengti užkrečiamųjų ligų epidemijų ir sušvelninti pavojingas tokių ligų pasekmes. Kai kuriais atvejais įmanoma visiškai išnaikinti ligas visoje populiacijoje ar net pasaulyje. Šalyse, kuriose plačiai paplitęs skiepijimas, daugelis vaikų ligų, pavyzdžiui, tymai, difterija, kokliušas ir poliomielitas, dabar pasitaiko retai. 19 a. ir 20 a. pradžioje kūdikių mirtingumas nuo šių ligų buvo dažnas reiškinys. Daugelio Europos šalių patirtis rodo, kad ligos gali sugrįžti, jei vaikai skiepijami per mažai.

Kokia yra vakcinų nauda?

Vakcinų nauda visų pirma yra apsauga, kurią jos suteikia vaikui. Be to, paskiepytas vaikas neplatina ligos, nuo kurios jis buvo paskiepytas, kitiems vaikams. Dėl to sumažėja ligos plitimas skiepijamoje populiacijoje ir vakcinos apsaugo nuo ligos net neskiepytus asmenis – šis reiškinys vadinamas bandos imunitetu. Norint pasiekti tokį apsaugos lygį, skiepijimas turi būti visuotinis ir paskiepyta turi būti kuo daugiau vaikų. Islandai skaudžiai pasimokė 19-ojo a. pradžioje, kai buvo skiepijami nuo karvių raupų. 1839 m. karvių raupai paskutinį kartą atsinaujino, nors mirtingumas buvo mažesnis negu anksčiau. Jokia kita ligų prevencijos priemonė neturi bandos poveikio, o Pasaulio sveikatos organizacija teigia, kad jokia kita intervencija nėra tokia ekonomiškai veiksminga kaip imunizacija.

Ar gali būti kokia nors priežastis neskiepyti vaiko?

Yra labai mažai priežasčių neskiepyti vaiko. Jei jūsų vaikui tinka kas nors iš toliau išvardytų atvejų, pasitarkite su sveikatos priežiūros centro slaugytoju arba gydytoju. Daugeliu atveju vis tiek vaiką skiepyti galima.

- Vaikas blogai jaučiasi arba karščiuoja. Daugeliu atvejų vaiką galima saugiai paskiepyti nepaisant bendros ligos.
- Vaikui anksčiau po skiepijimo pasireiškė šalutinis poveikis arba komplikacija.
- Suvalgęs želatinos vaikas patyrė sunkią alerginę reakciją (t. y. burnos ir gerklės patinimas, šokas, pasunkėjęs kvėpavimas arba viso kūno bėrimas).
- Vaikas vartoja tam tikrus vaistus, ypač steroidus.
- Vaikas serga imunitetą pažeidžiančia liga

Kokių ligų Islandijoje padeda išvengti visuotinis skiepijimas?

Difterija

Difterija yra bakterijos sukeliama užkrečiama liga. Pagrindiniai simptomai yra stiprus gerklės skausmas bei pilkai baltos apnašos. Bakterijos išskiria toksiną, kuris patenka į kraują. Šis toksinas pažeidžia audinius, pavyzdžiui gerklės gleivinę. Antibiotikai sunaikina bakterijas, tačiau neapsaugo nuo toksiško jų poveikio. Taigi, skiepijimas yra vienintelis būdas šiai ligai išvengti. Difterija yra ypač reta liga dėl veiksmingos ir plačiai naudojamos vakcinos.

Stabligė

Stabligę sukelia aplinkoje esančios bakterijos, pavyzdžiui, dirvoje ar gyvulių mėšle. Stabligės bakterijos gali sukelti užterštos žaizdos infekciją. Bakterijos gamina toksinus, kurie sukelia raumenų sąstingį, kuris gali baigtis net mirtimi. Yra priešnuodis, kuris veiksmingas tik panaudojus jį pakankamai greitai, o vienintelė saugi apsauga yra skiepai.

Kokliušas , kokliušinis kosulys

Kokliušą sukelia kita toksinus išskirianti bakterija. Ši liga yra labai užkrečiama ir plinta per orą. Liga prasideda nuo lengvo peršalimo, vėliau stiprėja kosulys, kaupiasi gleivės ir pradeda kamuoti stiprus kosulio priepuoliai, ypač naktį. Liga dažnai būna sunki, užsitęsia ir gali būti pavojinga kūdikių gyvybei. Paprastai juos kamuoja stiprus kosulys su triukšmingu įkvėpimu ir jie gali nustoti kvėpuoti. Antibiotikai yra mažai veiksmingi. Skiepai apsaugo vaikus, todėl

svarbu pradėti skiepyti vaikus nuo mažens, nes liga didžiausią grėsmę kelia patiems mažiausiems. Skiepijant besilaukiančias motinas, kūdikiai apsaugomi iki pirmojo skiepo.

Poliomielitas

Poliomielitą sukelia virusas, kuriuo žmonės gali užsikrėsti vienas nuo kito arba nuo fekalijomis užteršto maisto ir vandens. Simptomai dažnai būna lengvi, tačiau nedidelė dalis infekcijų sukelia paralyžių ir net mirtį. Nuo šios ligos nėra veiksmingų vaistų. Skiepijimas nuo poliomielito buvo sėkmingas, ši liga beveik išnyko ir gali būti išnaikinta visiškai, jei ir toliau bus plačiai skiepijama.

Haemophilus influenzae B infekcija Hib

Haemofilus influenzae b yra bakterija, galinti sukelti kelias sunkias ir gyvybei pavojingas ligas, pavyzdžiui, meningitą, epiglotitą, pneumoniją, sepsį ir sepsinį artritą. Skiepijimas nuo šios bakterijos yra labai veiksmingas. Prieš pradėdant skiepyti 1989 m., Hib sukeltas meningitas kasmet būdavo diagnozuojamas maždaug 10 vaikų. Paskutinis ligos atvejis Islandijoje pasitaikė maždaug prieš 30 metų.

Pneumokokinė infekcija (*Strep. pneumoniae*)

Pneumokokai – tai bakterijos, galinčios sukelti įvairias ligas, kai kurias iš jų pavojingas gyvybei, ypač mažiems kūdikiams, pavyzdžiui, meningitą, sepsį, pneumoniją, ausų infekciją ir sinusitą. Pavojingiausios ligos yra meningitas ir sepsis. Prieš pradėdant skiepyti, šalyje kasmet maždaug 11 vaikų buvo diagnozuojamos sunkios pneumokokinės infekcijos. Dabar Islandijoje sunkiomis pneumokokinėmis infekcijomis vaikai serga retai. 2022 m.

skiepytiems vaikams pasireiškė sunkių infekcijų, kurias sukėlė dabar (2023 m.) į vakciną įtraukti porūšiai.

Meningokokinė infekcija

Iki 2003 m. kasmet maždaug 10-15 asmenų buvo diagnozuojama meningokoko C sukelta liga. Infekcijos buvo labai sunkios, nes apie 10 proc. užsikrėtusiųjų mirė, o dar 20 proc. liga baigėsi sunkiu neįgalumu. Nuo 2002 m. pabaigos, kai buvo pradėtas visuotinis skiepijimas, nei vienam skiepytam asmeniui nebuvo diagnozuotas meningokokas C, o neskiepyti asmenys ja susergeretai.

Vėjaraupiai

Vėjaraupius sukelia virusas, kuris yra labai užkrečiamas ir plinta tarp žmonių oro lašeliu būdu. Simptomai paprastai būna gana lengvi, tačiau liga gali sukelti sunkią ligą, pavyzdžiui, encefalitą, ar net baigtis mirtimi. Persirgus vėjaraupiais, vėjaraupių virusas lieka nervų ląstelėse ir vėliau, po daugelio metų ar net dešimtmečių, gali sukelti skausmingą bėrimą, vadinamą juostine pūsleline. Skiepijimas yra veiksmingas būdas išvengti tiek vėjaraupių, tiek ir juostinės pūslelinės.

Tymų morbilivirusas

Tymus sukelia virusas, kuris yra labai užkrečiamas ir plinta tarp žmonių oro lašeliu būdu. Simptomų sunkumas skiriasi, tačiau liga gali būti pavojinga ir net sukelti mirtį. Apie 10 proc. užsikrėtusiųjų susergera sunkiomis komplikacijomis, pavyzdžiui, encefalitu ar pneumonija. Vakcina užtikrina puikią apsaugą nuo ligos.

Kiaulytė (Parotis epidemica)

Kiaulytė yra dar viena virusinė infekcija, dažniausiai lengva, tačiau gali sukelti rimtas komplikacijas. Dažniausia komplikacija yra klausos praradimas, su kiaulyte taip pat siejamas encefalitas, orchitas (sėklidžių patinimas), galintis sukelti nevaisingumą. Nuo šios ligos apsaugo vakcina.

Raudonukė

Raudonukė yra lengva virusinė vaikų infekcija, tačiau jei šia liga užsikrečia nėščia moteris, vaisius gali būti pažeistas. Vaisiaus pažeidimai gali pasireikšti klausos sutrikimais, aklumu, apsigimimais, augimo sutrikimais ar net vaisiaus žūtimi. Skiepijant visus bendruomenės narius galima išvengti raudonukės epidemijų ir apsaugoti vaisingo amžiaus moteris nuo užsikrėtimo.

ŽPV (Žmogaus papilomos virusas)

ŽPV – tai žmogaus papilomos virusas, kuris yra labai paplitęs ir kuriuo, kaip manoma, per savo gyvenimą užsikrečia apie 80 proc. žmonių. Virusas yra daug porūšių, sukeliančių odos ir gleivinės ligas. Daugeliu atvejų virusas išnyksta savaime, tačiau kai kurių tipų virusai gali sukelti nuolatinės infekcijas, galinčias sukelti vėžį, ypač gimdos kaklelio.

Vakcinos sudėtyje yra imunogenų, apsaugančių nuo dažniausiai pasitaikančių viruso tipų, galinčių sukelti gimdos kaklelio vėžį ir kitų tipų vėžį visų lyčių asmenims. Nuo 2023 m. Islandijoje visų lyčių asmenys skiepijami nuo 12 metų. Nepaisant vakcinos, svarbu, kad vėliau gyvenime mergaitės reguliariai tikrintųsi dėl vėžio.

Ar yra priežastis nerimauti dėl skiepijimo pasekmių?

Ką daryti, jei vaikas sukarščiuoja?

Jei vaikas karščiuoja, gydytojai ir slaugytojai karščiavimui sumažinti paprastai rekomenduoja paracetamolio dozę pagal vaiko svorį. Jei reikia, dozę galima pakartotinai vartoti kas 4–6 val. Jei karščiavimas trunka ilgiau negu 24 val. arba jei pasireiškia kiti simptomai, reikėtų pasitarti su gydytoju ar slaugytoju.

Vaikams, kurienetrukusposkiepijimonuokokliušo, pneumokokinės infekcijos ar meningokokinės infekcijos sukarščiuoja, reikėtų skirti vaistų nuo karščiavimo (pvz., paracetamolio), nes labiausiai tikėtina, kad karščiavimas pasireišk tą pačią ar kitą dieną. Šie vaistai yra mažiau veiksmingi po skiepijimo nuo tymų, kiaulytės, raudonukės ar vėjaraupių.

Kaip elgtis su injekcijos vieta?

Kartais injekcijos vieta parausta arba joje prasideda uždegimas. Tai įprastas reiškinys ir išnyks savaime. Jei nerimaujate, pasitarkite su vietos sveikatos priežiūros centro gydytoju arba slaugytoju.

Kada kreiptis į gydytoją?

Jei kyla abejonių, rekomenduojama kreiptis į slaugytoją arba gydytoją. Jei vaikas stipriai karščiuoja, neįprastai verkia arba jam prasidėjo konvulsijos, nedelsdami kreipkitės į gydytoją.

Skiepy saugumas ir nepageidaujamas poveikis

Vakcina nuo kokliušo, difterijos, stabligės, haemofilus influenzae b infekcijos ir poliomiélito

(skiepijama 3, 5 ir 12 mėnesių amžiaus)

Nepageidaujamas poveikis paprastai yra lengvas ir praeina per dvi-tris dienas. Neaukšta temperatūra, sudirginimas ir bendras diskomfortas gali pasireikšti po 4–6 valandų ir paprastai praeina per 24 valandas po skiepijimo. Injekcijos vietoje paprastai pasireiškia patinimas ir paraudimas, kuris kelias dienas gali kelti diskomfortą. Injekcijos vietoje gali atsirasti sukietėjimas (kietas gumbas), kuris palaipsniui išnyksta.

Vakcina nuo pneumokokinė infekcijos

(skiepijama 3, 5 ir 12 mėnesių amžiaus)

Dažniausias šalutinis poveikis yra skausmas, paraudimas ir patinimas injekcijos vietoje, taip pat karščiavimas skiepijimo dieną. Apie sunkų šalutinį poveikį nebuvo pranešta.

Vakcina nuo meningokokinės infekcijos C

(skiepijama 12 mėnesių amžiaus)

Šalutinis poveikis yra lengvas. Gali pasireikšti skausmas, paraudimas ir patinimas injekcijos vietoje, vaikas gali sukarščiuoti.

Vakcina nuo vėjaraupių

(skiepijama 18 ir 30 mėnesių amžiaus)

Šalutinis poveikis paprastai yra lengvas. Tai gali būti karščiavimas ir galimai bėrimas, kuris pasireiškia praėjus 8–21 dienai po skiepijimo (10–15 proc. atvejų), tačiau vaikai retai pasijunta blogai. Vietinis paraudimas, skausmas ir patinimas injekcijos vietoje pasireiškia maždaug 5–10 proc. atvejų, dažniausiai po antrosios dozės. Šie simptomai išnyksta per kelias dienas.

Vakcina nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės

(skiepijama 18 mėnesių ir 12 metų amžiaus)

Šalutinis poveikis paprastai yra lengvas. Tai gali būti karščiavimas ir bėrimas, kuris pasireiškia praėjus 5–12 dienų po skiepijimo mažiau negu 10 proc. atvejų. Tačiau vaikai retai kada jaučiasi labai blogai. Vietinis paraudimas, skausmas ir patinimas injekcijos vietoje pasireiškia mažiau negu 10 proc. atvejų. Šie simptomai išnyksta per kelias dienas.

Vakcina nuo kokliušo, difterijos, stabligės

(skiepijami 4 metų vaikai)

Šalutinis poveikis paprastai yra lengvas. Neaukšta temperatūra, sudirginimas ir bendras diskomfortas gali pasireikšti po 4–6 valandų ir paprastai praeina per 24 valandas po skiepijimo. Injekcijos vietoje paprastai pasireiškia patinimas ir paraudimas, kurį laiką keliantis diskomfortą. Injekcijos vietoje gali atsirasti sukietėjimas (kietas gumbas), kuris palaipsniui išnyksta.

Vakcina nuo ŽPV

(skiepijami 12 metų vaikai)

Dažniausias šalutinis poveikis yra skausmas ir patinimas injekcijos vietoje, kuris greitai išnyksta. Kitas pašalinis poveikis, pavyzdžiui, karščiavimas, pasitaiko retai. Dažnai pasitaiko, kad skiepijimo metu paaugliai alpsta. Tai nėra susiję su vakcina. Apie sunkų šalutinį poveikį nebuvo pranešta.

Vakcina nuo poliomiélito, kokliušo, difterijos ir stabligės

(skiepijami 14 metų vaikai, viena injekcija)

Šalutinis poveikis pasireiškia lėtai. Skausmas, paraudimas ir patinimas injekcijos vietoje gali pasireikšti iki 48 valandų po skiepijimo ir tęstis vieną ar dvi dienas.

Visuotinis vaikų skiepijimas Islandijoje nuo 2023 m. liepos mėn.

Amžius: Vakcina:

3 mėnesiai	Nuo kokliušo, difterijos, stabligės, haemofilus influenzae b (Hib) infekcijos ir poliomielite vienoje injekcijoje. Nuo pneumokokinės infekcijos – atskira injekcija.
5 mėnesiai	Nuo kokliušo, difterijos, stabligės, haemofilus influenzae b (Hib) infekcijos ir poliomielite vienoje injekcijoje. Nuo pneumokokinės infekcijos – atskira injekcija.
12 mėnesių	Nuo kokliušo, difterijos, stabligės, haemofilus influenzae b (Hib) infekcijos ir poliomielite vienoje injekcijoje. Nuo pneumokokinės infekcijos – atskira injekcija. Nuo meningokokinės infekcijos – trečiojoje injekcijoje.
18 mėnesių	Nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės vienoje injekcijoje. Nuo vėjaraupių – atskira injekcija.
30 mėnesių	Nuo vėjaraupių.
4 metai	Nuo kokliušo, difterijos ir stabligės vienoje injekcijoje.
12 metų	Nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės vienoje injekcijoje. Nuo ŽPV – atskira injekcija.
14 metų	Nuo kokliušo, difterijos, stabligės ir poliomielite vienoje injekcijoje.

Pagrindiniai skiepai nuo kokliušo, difterijos, stabligės, Haemofilus influenzae b (Hib) infekcijos, poliomielite ir streptokokinės pneumonijos (dvi atskiros injekcijos) įeina į du 3 ir 5 mėnesių amžiaus kūdikių skiepijimus. Norint sustiprinti vaiko apsaugą nuo ligų, 12 mėnesių vaikai dar kartą skiepijami nuo kokliušo, difterijos, stabligės, Haemofilus influenzae b (Hib) infekcijos, poliomielite ir streptokokinės pneumonijos. Be to, skiriamos trys atskiros vakcinos nuo meningokokinės infekcijos dozės.

Nuo kokliušo, difterijos, stabligės ir poliomielite skiepijami 4 ir 14 metų vaikai.

Nuo difterijos, stabligės ir poliomielite rekomenduojama pakartotinai skiepytis kas 10 metų, bent jau keliant į endemines ligos šalis.

Nuo vėjaraupių skiepijama dviem dozėmis antraisiais ir trečiaisiais metais. Šiuo metu stiprinamoji dozė nerekomenduojama.

Nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės skiepijama 18 mėnesių, o sulaukus 12 metų – skiriama stiprinamoji dozė. Nuo tada asmenys turėtų būti visą gyvenimą apsaugoti nuo atitinkamų ligų.

Islandijoje visų lyčių asmenys nuo ŽPV skiepijami nuo 12 metų amžiaus, skiriant ne mažiau kaip dvi dozes su bent 6 mėnesių pertraukomis tarp injekcijų.

Vyriausiasis epidemiologas

Daugiau informacijos apie vaikų skiepijimą galima rasti Sveikatos apsaugos direkcijos interneto svetainėje (www.landlaeknir.is) ir vietos sveikatos priežiūros centruose

